

Arany Zsuzsanna

Detektív verseny a Szent-Györgyi Albert Általános Iskola és Gimnáziumban

Iskolánk 2013 óta viseli a Budapest IX. Kerületi Szent-Györgyi Albert Általános Iskola és Gimnázium nevet. A közel másfél évszázados iskolaépületben az 1991/1992-es tanévtől négyévfolyamos gimnázium, az 1993/1994-es tanévtől nyolcévfolyamos gimnázium működik. A 2016/2017-es tanévtől újra indult a nyolcévfolyamos mellett négyévfolyamos gimnáziumi osztály is.

Az iskolai könyvtár feladatait jelenleg ketten látjuk el. Tóth Viktória 1987 óta könyvtárostánár az intézményben, mellette pedig többen megfordultak már könyvtárostánárként és könyvtáros asszisztensként. Jómagam 2017 óta erősítem kétfős csapatunkat mint könyvtáros asszisztens.

Az iskolánk könyvtárpedagógiai programjában foglaltak alapján könyvtárhasználati órát tartunk 1–10. évfolyamos diákjainknak. Alsó tagozaton (1–4-ig) tanévenként 4–6 óra könyvtárhasználati óra van a magyar irodalom tantárgy keretén belül, amely elsősorban a tanító vezetésével és a könyvtárostánárok segítségével valósul meg. Felső tagozaton (5–8-ig) tanévenként 4–6 óra könyvtárhasználati órát tartunk az informatika tantárgy részeként, amely a könyvtárostánár vezetésével valósul meg. Gimnáziumi tagozaton (9–10-ig) tanévenként 4 óra könyvtárhasználati óra van az informatika tantárgyon belül, amely úgyszintén könyvtárostánár vezetésével valósul meg.

A verseny előzményei és felépítése

Idén az a szerencsés helyzet alakult ki, hogy újra ketten tartjuk a könyvtárhasználati órákat. Ennek köszönhetően lehetővé vált több csoport párhuzamos oktatása, így feléleszthettük a korábban hagyománynak számító, éves könyvtárhasználati versenyünket, amelynek kevésbé titkolt célja a tehetséggondozás; hogy megtaláljuk azokat a diákokat,

A csapatok a verseny elején öt darab, egyenként 5-5 pontot érő segítségkártyát is kaptak, amelyet felhasználhattak, ha elakadtak az egyik feladat megoldása során. Ám ha ezt meglépték, az a végső pontszámukból 5 pont levonással járt.

A verseny feladatai

Bemelegítő feladatként egy gondolattérképet kellett készíteniük a diákoknak, amelynek központjában a nyomozás szó állt. Minél több olyan kulcsszót kellett így összegyűjteniük, amely valamilyen módon kapcsolódik a témához.

Gondolattérkép a nyomozás szóról

Második feladatként egy titkosírást kellett megfejteniük, amelynek helyes megoldásával a kódex egyik szerzőjének nevét és az akkori osztályát találhatták ki a diákok. Ám a feladat sokkal összetettebb volt ennél, hiszen maguknak kellett megszerezniük a betűhalmazt és a titkosírás megfejtésében segítő rácsot, amelyekről csak annyit tudtak, hogy a könyvtár állományának egy-egy kötetében rejtettük el. A két könyv raktári jelzetét a feladatmeghatározással együtt megkapták, ám azt, hogy ezek melyik állományegységben helyezkednek el, nekik kellett kitalálniuk, méghozzá egy drón segítségével. A drónos feladat a Comenius Logo program analógiájára épül, előre megírt lépések segítségével kellett a könyvtár egyes állományrészeiben elhelyezett könyveket azok raktári jelzete alapján megtalálniuk.

Ha sikeresen megfejtették a titkosírást, akkor már csak a könyvek azonosításának maradték négy alapadatára voltunk kíváncsiak. Ebből azután, az öt alapadat helyes sorrendbe állításával egy monografikus nyomtatott dokumentumokra jellemző hivatkozási sablont kellett építeniük, amelyet szintén pontosztunk.

A diákok feladata volt a kódex kiadási évének meghatározása is. A feladat több részfeladattól tevődött össze, amelyek számos kompetenciaterületet érintettek. A betűrendező feladattal anyanyelvi kompetenciájukat, a matematikai feladvány megoldása számolási készségüket, míg az internetes keresés digitális kompetenciájukat volt hivatott fejleszteni.

Emellett szükségük volt a logikus gondolkodásukra is annak meghatározásához, hogy egy-egy részfeladatra honnan kaphatnak választ. A feladatnál muszáj volt segítségkártyát felhasználniuk és kommunikációs készségeikre hagyatkozniuk, hiszen csak így találhatták ki, hogy a szerzők melyik évfolyamon tanulnak jelenleg is iskolánkban.

Keresés a kézikönyvtári állományban

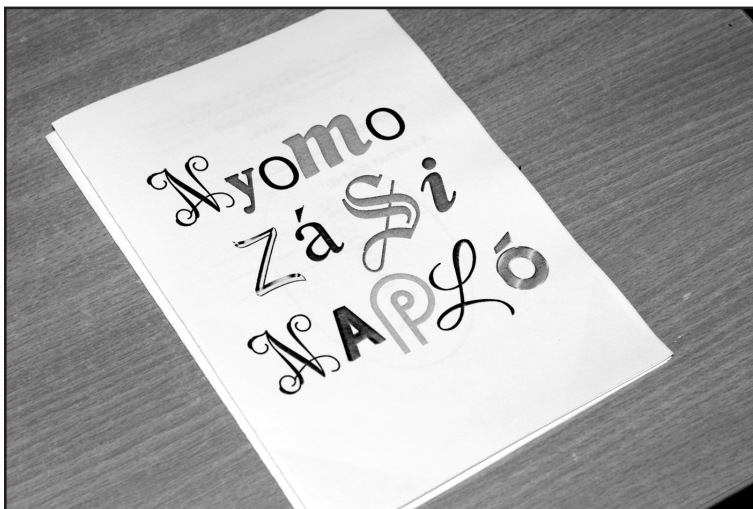
Ahhoz, hogy meghatározzák, a könyvtár melyik állományegységéből lopták el a keresett könyvet, egy rejtvényt kellett megoldaniuk, ehhez a könyvtárhasználati órákon elsajátított tudásukra volt szükség. A kapott meghatározások megfejtéséhez nem feltétlenül volt szükségük eszközhasználatra – mivel kíváncsiak voltunk tudásuk szintjére is –, viszont nem tiltottuk meg azt. Volt csapat, amelyik rájött erre és élt a lehetőséggel, de még nekik sem sikerült minden meghatározást megfejteni, ez megmutatta, hogy szükség lesz a keresési stratégiáik további fejlesztésére.

Az ötödikes könyvtárhasználati órák tananyagának szerves részét képezi a könyvtári betűrend használata, amelyet részben a könyvtárban fellelhető kézikönyvhasználaton keresztül tanítunk. A detektív verseny egyik kulcsfontosságú feladatát is ezek segítségével oldhatták meg a diákok. Versenyzőinknek két – az eltűnt könyvhöz kapcsolódó – fogalom lényegét kellett kijegyzetelniük, amelyek közül az egyik a könyv típusára utalt (kódex) a másik pedig tartalmának egy részére (iniciálé). A Magyar Értelmező Kéziszótár használatát kértük tőlük, a feladatmeghatározást pedig igen furfangosan fogalmazzuk meg, számonkérve ezzel a lexikonok, szótárak és enciklopédiák részeit és a kapcsolódó szakkifejezéseket (hasáb, élőfej, címszó, szócikk, szómagyarázat stb.).

Ugyancsak a kézikönyvek rutinszerű használatának gyakoroltatása végett kaptak egy olyan feladatot is, amelyben a nyom szó szinonimáit kellett megkeresniük a Magyar szinonima szótárban. A feladat második része szólásmeghatározás volt, amelyhez O. Nagy Gábor Magyar szólások és közmondások című művét kellett használniuk.

Tapasztalataink

Arra a következtetésre jutottunk, hogy a feladatsor túlságosan összetettre sikeredett. Az egymásra épülő feladatok és az apró információmorzsákból egy egész összerakása olyan összetett gondolkodást igényelt a diákoktól, amelyre még nem álltak készen, hiszen annak ellenére, hogy a feladványok egy részével már találkoztak a könyvtárhasználati órákon, ilyen komplex feladatot még nem kaptak tanulmányaik során.

A nyomozási napló

Komoly nehézséget jelentett, hogy nem ugyanabban a sorrendben kapták meg a feladatokat tartalmazó borítékokat, mint amit a nyomozási napló leírt. A napló, amelyben dolgozniuk kellett, minden csapatnak teljesen egyforma volt, csak a feladatmegoldás sorrendjét cseréltük fel azon praktikus okból kiindulva, hogy közel 30 diák nem fog tudni egyszerre keresni a könyvtárban, annak térbeli korlátai miatt. A feladatok felcserélt sorrendje komoly problémát jelentett, mivel nem mechanikusan, sorrendben kellett leírniuk a megoldásokat a nyomozási naplóba, hanem meg kellett keresniük azok megfelelő helyét. Itt érhető tetten a kritikai gondolkodás fejlesztésének szükségessége, amely a közismereti órák egyik legfőbb feladata lenne.

Ugyancsak nagy fejtörést okozott a versenyzőknek, hogy a feladatok nem ugyanazon a lapon voltak, amelyre a megoldásokat kellett leírniuk. A párhuzamos lapkezeléssel több csapat nem tudott megbirkózni. Egy-egy lapot az épületben többször is elhagytak, és annak keresésével rengeteg időt veszítettek el, amelyet a feladatmegoldás idejéből tudtak csak elvonni. Az egyik csapat a nyomozási napló felét elhagyta, így érvénytelenítenünk kellett a nevezésüket, mivel nem tudták felmutatni a megoldásokat.

Néhány esetben a feladatmeghatározásokat szándékosan úgy adtuk meg, hogy a diákoknak gondolkodniuk kelljen, hogy pontosan mit várunk tőlük. Sajnos ez nem sikerült minden csapatnak. Számos esetben az apróbb, rávezető („mentő”) kérdések sem segítettek, ám ez inkább azoknál fordult elő, akik egyébként kisebb mértékű könyvtárhasználati ismeretekkel rendelkeztek.

Felhasznált források, dokumentumok

Grätzer József: Új sicc: szórakoztató időtöltések, cseles csalafintaságok. Budapest: Nyitott könyvműhely, 2007.

Nagy Gábor, O. – Ruzsiczky Éva: Magyar szinonima szótár. Budapest: Akadémiai Kiadó, 2001

Nagy Gábor, O.: Magyar szólások és közmondások. [Budapest]: Akkord, 2007.

A Nevelési Tudásdepó projekt helye a közoktatás-fejlesztési stratégiában, különös tekintettel az innovációs potenciál fejlesztésének lehetőségei a nem formális és informális képzés területén. http://olvasas.opkm.hu/Plugins/Interactive/Media/403/media/Ordogne_Digitalis_Erod.pdf (Letöltés: 2018. december 13.)

Tóth Krisztina: A TÁMOP 3.2.4/08/2-2009-0001 Nevelési Tudásdepó című projektben kifejlesztett „Digitális Erőd” című mintaprogram kipróbálásának gyakorlati tapasztalatai. http://olvasas.opkm.hu/Plugins/Interactive/Media/1321/media/Digitalis_erod_kiprobalas.pdf (Letöltés: 2018. december 13.)

A gyerekek lelkes munkája

